

MESCİDİN ÂDÂBİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidînâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

l'lemû eyyühe'l-ihvân... Inne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ
فَقُولُوا لَا أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ
يَنْشُدُ فِيهِ ضَالَّةً فَقُولُوا لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ

(ت.ك. عن أبي هريرة)

RE. 47/1 (*İzâ raeytüm men yebîu ev yebtâu fi'l-mescidi, fekülû: Lâ erbaha'llâhu ticâreteke; ve izâ raeytüm men yenşüdü fîhi dâlleten, fekülû: Lâ redda'llâhu aleyke.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Beraber bir salevât-ı şerife okuyalım:

“—Allâhümme sallî alâââ... Seyyidinâââ... Muhammedinin- nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ... Âlihîm, ve sahbihîm, ve sellim.” (3 defa)

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

Cenab-ı Hak cümlelizden razı olsun...

a. Mescidde Satış ve Kayıp İlanı

Tirmizî ve Hâkim, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ
فَقُولُوا لَا أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ وَإِذَا رَأَيْتُمْ
مَنْ يَنْشُدُ فِيهِ ضَالَّةً فَقُولُوا لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ

(ت.ك. عن أبي هريرة)

RE. 47/1 (İzâ raeytüm men yebîu ev yebtâu fi'l-mescidi, fekülû: Lâ erbaha'llâhu ticâreteke; ve izâ raeytüm men yenşüdü fîhi dâlleten, fekülû: Lâ redda'llâhu aleyke.)

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.151, no:1242; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.65, no:2339; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.52, no:10004; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.447, no:4142; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.379, no:1401; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.274, no:1Ebû Hüreyre RA'dan.

(*İzâ raeytüm men yebîu ev yebtâu fi'l-mescidi*)
“Mescidde satış yapan veya alım yapan birisi gördünüz mü; (*fekûlû: Lâ erbaha'llâhu ticâreteke*) ‘Allah ticaretini kârlandırmasın, kâr vermesin Allah senin ticaretine!’ deyin.”

(*Ve izâ raeytüm men yenşüdü fîhi dâlleten*)
“Yâ benim devem kayboldu, koyunum kayboldu, merkebidim kayboldu. Ey cemaat var mı içinizde gören? Mescidde böyle kaybolmuş bir hayvanı ilan edip de cemaate soran birini gördünüz mü, (*fekûlü*) ona da deyin ki: (*Lâ redda'llâhu aleyke*) ‘Allah sana o hayvanını, malını geri döndürtmesin, buldurtmasın!’ deyin.”

Caminin ne demek olduğunu anlamak lâzım! Henüz biz camiye, mescidi öğrenmiş değiliz. Babamızın evi gibi rahat rahat konuşur, rahat rahat görüşür, dertleşir, halimizi anlatırız, dinleriz.

“—Ne o?”

“—İşte konuşuyoruz da...”

Affedersiniz şimdi reis-i cumhurun huzuruna çıktık. Bize salon verdiler;

“—Oturun, burada bekleyin!” dediler.

Bekliyoruz. Orada böyle laubali bir tavır yapabilir miyiz? Çünkü reis-i cumhur hemen gelecek, odasına alacak bizi. Orada biz ne konuşacağız, ne tefekkür edeceğiz diye bir hazırlık yapar insan...

Fakat camimizde öyle değil. Namazı kılmadan evvel, namazı kıldıktan sonra. Yalnız camiye girerken, insanların *neveytü'l-i'tikaf* diyerekten sünnet-i itikafa niyet etmesi şart. Cami büyük de olsa ufak da olsa, bu niyeti yaptıktan sonra hürriyet kazanıyor insan... Ama bu da doğru değildir ki, bu niyeti yaptım diyerekten konuşmaya yol açtım, yol buldum diyerekten bunu da yapmamak lazım. Niyetini yap ama gene sükût ile Hakk'ın evinde, Hakk'ın huzurunda olduğunu tefekkür ederekten öyle otur.

Başka derdin varsa, söyleyecek problemin varsa, camiden dışarıda söyle... Dinleyecek bir şeyin varsa, camiden dışarıda söyle...

Kardeşlerimiz geliyor şuradan, buradan; caminin içerisinde bir derdini söylüyor, bir hal arz ediyor. Şuyum var, buyum var diyerek... Bir şey öğrenmek istiyor. Bu dini bir mesele olursa, pekâlâ... Dünyevi, dünyaya ait olan meselelerde hiç buna müsaade olmaz.

Bak ne güzel diyor Efendimiz SAS...

Görüyorsunuz ki birisi bir alışveriş yapıyor, bir şey satıyor;

“—Alan yok mu bunu?” diyor.

Yahut bir şey almak istiyor. Ona de ki:

“—Allah senin ticaretini makbul etmesin. Bundan bir şey kazanamayasın! Çünkü yanlış bir iş yapıyorsun. Cami satış yeri değil, alış yeri de değil. Yaptığın bu iş yanlış bir iştir. Allah senin ticaretini mübarek etmesin, hayırlı olmasın bu işin!”

Veyahut bir adam tesbihini düşürmüş, parasını düşürmüş.

“—Yok mu gören?” diyor. “Paramı düşürdüm, bulan yok mu?” diyor.

“—Allah senin malını buldurmasın!” diyeceksin. “Allah senin kaybını buldurtmasın, bulamayasın kaybını. Burası kayıp arama yeri değil ki. Burası Hak divanı, Hakk’ın evi...”

Hakk’ın evine giren bir insan, edebiyetle, boynu bükük, tazarru ve niyaz ile, Hakk’a kendisini vererek dünyayı unutması lâzım! Yani dünya kapıdan dışarıda kalsın! Buraya Allah’ın divanına gelmişsin, gönlün Allah’ın divanına dönsün, Allah ile meşgul olsun...

Dillerin Allah demesi kolaydır. Yüzlerin de kibleye dönmesi kolaydır. Çeviririz yüzümüzü kibleye, kolay olur, döndük. Fakat Allah Celle ve A’lâ kiblede değil, mekândan münezzehtir o... Onun için camiye girdikten sonra gönlünü Allah’a ver, gönlünü Allah’a döndür! Allah ile meşgul ol; içinden zikret, nasıl yaparsan yap... Burası ticaret ve konuşma yeri değil.

b. Mescide Devam Etmek İman Alâmeti

Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî, İbn-i Mâce, İbn-i Huzeyme, İbn-i Hibbân, Hâkim, Beyhakî ve Ebu Nuaym, Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan rivayet etmişler. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:²

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا
لَهُ بِالْإِيمَانِ فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ إِنَّمَا يَعْمُرُ

مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

(حم. ت. ه. خز. حب. ك. ق. حل. عن أبي سعيد)

RE. 47/2 (*İzâ raeytümü'r-racüle ya'tâdü'l-mesâcide fe'shedû lehû bi'l-îmâni, feinna'llàhe yekülü: Innemâ ya'muru mesâcida'llâhi men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri.*)

(*İzâ raeytümü'r-racüle ya'tâdü'l-mesâcide*)
“Bir adamı mescide, cemaate gelmeyi itiyad edinmiş, âdet edinmiş, beş vakit mescide gidiyor olarak görürseniz; (*fe'shedû lehû bi'l-îmâni*) onun iyi bir mü'min olduğuna, imanlı bir kimse olduğuna şehadet edin!”

(*Feinna'llàhe yekülü*) Çünkü, Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruyor ki:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

(التوبة: ١٨)

---

² Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.203, no:2542; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.25, no:794; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.76, no:11743; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.302, no:1223; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.289, no:923; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.260, no:1011; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.154; Hatîb-i Bağdâdî, *Tarih-i Bağdad*, c.V, s.459, no:2996; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.327; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.66, no:4768; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.81, no:2941; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.652, no:20749; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.III, s.182, no:2008.

(*Innemâ ya'muru mesâcida'llâhi men âmene bi'llâhi ve'l- yevmi'l-âhiri*) “Allah’ın mescidlerini ancak Allah’a ve ahirete iman edenler imar eder.” (Tevbe, 9/18)

Bir adamı gördük ki daima camilerde. Namaz vakitleri bu camide, o camide, o camide... Devam ediyor camiye, namaza devam ediyor, beş vakit namazı kılıyor camide... Siz onun imanına şahadet ediniz. Hatta bir kafir camiye gelip, cemaate uysa, onun imanına şahadet edilir. Bu müslümandır, cemaate gelmiş, namaza durmuş, uymuş cemaate de... O burada ölse, mü’min deriz ona, müslüman mezarlığına götürürüz onu.

Camiye girip, müslümanların arasında namaz kılsın, namaza uyduğundan dolayı, Hristiyan da olsa onun imanına şahadet ederiz. Öyle olduğu için Cenab-ı Peygamber de diyor ki, bir insan mâdem camiye devam ediyor, onun imanına şahadet ediniz. Şüphe etmeyesiniz artık, o mü’mindir. Allah hepsinden razı olsun. Cami yaptırmak zenginlerin işidir, yaptırırlar binayı. Tek başına da yaptırır, toplu olarak da yaptırır. Bu imar değildir. İmar, camiye mamur etmek, caminin cemaatiyle olur. Altından da yaptırsak o camiye, içinde cemaat olmazsa neye yarar bu? Müze olur o zaman, başka bir şey olmaz. Ama tahtadan da olsa, kerpiçten de olsa, bu camide ama cemaat varsa, işte cami odur.

Binâen aleyh, Allah’ın mescidlerini ancak Allah’a ve ahirete iman edenler imar eder. Allah’a iman kafi değil; Allah’a iman, ahirete

imanla beraberdir. Ahirete iman olmadıkça, Allah'a iman iman sayılmaz. Bunu iyi bilmez lazım!

“—E Allah vardır, mülkün sahibi, anlıyoruz. Bu varlığın sahibi Allah'tır.”

“—Ama öldükten sonra dirileceksin!”

“—Ooo, nasıl olacak? Toz olacağız, toprak olacağız da sonra gene insan mı olacağız? Bu olmaz şey!..”

Böyle müslümanlık olmaz. Bizi hiç yoktan halk eden Allah Celle ve A'lâ, işte öldükten sonra da zamanı gelince bizi gene diriltecek.

“—Nasıl diriltecek?”

“—Nasıl öldüysen öyle diriltecek.”

Onun için camilerin imarı, oraya giren mü'minlerle ölçülür. Mü'minler camiye dolduruyorsa, beş vakit namazlarını kılıyorlarsa, bu cami mamurdur, imar edilmiştir mü'minlerin sayesinde... Yoksa onu altından da yapsan, ne kadar süslesen de; içine cemaat girmediikten sonra o haraptır.

c. Zühd Sahibi Kimselere Yaklaşın!

İbn-i Mâce, Ebû Nuaym ve Beyhakî, Ebû Hallâd RA'dan; Taberânî, İbn-i Asâkir, Ebû Nuaym ve Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

---

³ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.123, no:4091; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.237, no:10534; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XV, s.84; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIII, s.289, no:7349; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.405; Ebû Hallad RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.183, no:6069; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.192, no:2024.

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ قَدْ أُعْطِيَ زُهْدًا
فِي الدُّنْيَا وَقِلَّةَ مَنْطِقٍ فَاقْتَرِبُوا
مِنْهُ فَإِنَّهُ يُلْقَى الْحِكْمَةَ

(هـ . حل . هب . عن أبي خلد ؛ طب . كر . حل . هب . عن أبي هريرة)

RE. 47/3 (*İzâ raeytümü'r-racüle kad u'tiye zühden fi'd-dünyâ, ve kıllete mantıkın, fa'kteribû minhü, feinnehû yulakkıye'l-hikmete*)

(*İzâ raeytümü'r-racüle kad u'tiye zühden fi'd-dünyâ*) “Bir adama dünyaya karşı müstağnilik duygusu verilmiş, aldırıyor dünyaya, dünyalığa, aç gözlü değil. Zühd duygusu verilmiş, dünyaya kıymet vermiyor. (*Ve kıllete mantıkın*) Az konuşma, gevezelik yapmama, lüzumsuz konuşmama, az konuşma, az öz konuşma hâli verilmiş. (*Fa'kteribû minhü*) O adama yaklaşın, yakın olun; onunla dostluk kurabilirsiniz.”

Ehl-i takvâ, kanaatkâr bir zat. Konuşmasını da pek beceremiyor. Edebiyat, fesahat, belağat denilen şeyler de yok kendisinde... Anasından doğduğu gibi konuşur, yarım yamalak. Ama zühd sahibi... Bu insana yaklaşın. Zühdü var, konuşması da yok. Olsun varsın... O zühd, ona kâfidir. Onun için ona yakın olunuz. O hikmet saçar etrafına, içi hikmetle doludur. Söylediği sözlerden çok mânâlar anlaşılır. İnsana insanlığı öğretir. Onun için onlara yakın olun!

Onun içindir ki zühd, tafsilatlı bir derstir, sayfalar dolusu bir derstir. Ahlâk derslerinde de yazılıdır, zühdün genişliği vardır. Bir insan ilim sahibi olur, ilim çok makbul bir şeydir. İlim her cevherin üstündedir. Ne kadar cevher var dünyada? Onların en üstünü ilimdir. Böyle bir ilim var ama bu adam dünyaya meyyal. İlmi var, dünyaya meyyal, zühdü yok, takvası yok... Dünya ile meşgul. Onlardan istifade imkânı yoktur.

Ama gene bir alimdir, fakat dünyaya iltifatı yoktur. Onda hikmet doludur. Ona yaklaşın!

Zühd ilimle beraber yürürse, makbuldür. İlimsiz olursa, tehlikelidir. Onun için zühd sahiplerinin ilim sahipleri olması lâzım. İlim sahiplerinin de dünyaya meyli olmaması lâzım ki zühd sahibi olsunlar.

İlim iki kısımdır. Birine zâhir, birine bâtın derler. İlmü'l-kalb ve ilmü'l-lisân diyoruz. Bir kalp ilmi, bir de lisan ilmi. Okuruz, konuşuruz... Buna lisan ilmi diyorlar. Bir de kalp ilmi, gönül ilmi demek. Lisan ilmi okursun, öğrenirsin, söylersin. Ama gönül ilmi, gönüldeki hastalıkların gitmesiyle mümkün olur. Gönüller hasta oldukça, o ilim tezahür edemez.

Gönüllerin hastalıklardan kurtuluşu, emmâre dediğimiz, levvâme dediğimiz, mülheme dediğimiz nefsin mertebelerini atlamakla mümkün olur. Bu mertebeleri atlamak için de hased, hırs, kibir, şehvet, gazab, riya emsali hastalıkların insandan gitmesi lâzım.

Onların yerlerine ihlas, hayâ ve diğerk ahlâk-ı hamidelerin gelmesi lâzım! Bu ahlâk-ı hamîdeler insanda tezahür ettikten sonra, bunun sohbetine doyum olmaz. Ondan ayrılmamak lâzım!

d. Zulmedilen Yerde Durmayın!

İbn-i Sa'd' ve Taberânî, Harş ibn-i Hâris RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يُقْتَلُ صَبْرًا فَلَا
تَحْضُرُوا مَكَانَهُ فَلَعَلَّهُ يُقْتَلُ ظُلْمًا
فَتَنْزِلُ السَّخْطَةَ فَتُصِيبُكُمْ

(ابن سعد، طب. عن خرشة)

RE. 47/4 (*İzâ raeytümü'r-racule yuktelü sabran, felâ tahdurû mekânehû; feinnehû leallehû yuktelü zulmen, feyenzilü's-sehatu, feyusîbüküm.*)

(*İzâ raeytümü'r-racule yuktelü sabran*) "Bir kimsenin tutulup katledildiğini görürseniz, (*felâ tahdurû mekânehû*) onun olduğu mekânda bulunmayınız. (*Feinnehû leallehû yuktelü zulmen*) Belki o zulmen öldürülmüştür

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.218, no:4181; İbn-i Sa'd, *Tabakât*, c.VII, s.501; Harş ibn-i Hâris RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.393, no:13387; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.183, no:2009.

de (*feyenzilü's-sehatu*) Allah'ın gazabı, kızgınlığı oraya inip orayı helâk edecektir. (*Feyusîbüküm*) Size de isabet edebilir. Onun için orada bulunmayın.”

Meselâ şeriat kanunlarıyla hükmedip, “Bu adamın katli lazımdır!” derler, öldürürler. O müstesna... Bir de var ki, meselâ eşkıyalar yol keserler, öldürürler adamları... Bu öldürülen ister eşkıya olsun, ister diğerleri olsun, bu ölüşlerde zulüm vardır. Bu zulümden dolayı oralarda bulunmayın! Çünkü o zalime gelecek gazab-ı ilâhî sizi de helâk eder. Onun için oradan uzak olunuz buyrulmuş.

d. Ashabıma Sövene Lânet Olsun!

Tirmizî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş. Efendimiz SAS buyuruyor ki:⁵

إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَسُبُّونَ أَصْحَابِي
فَقُولُوا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَىٰ شَرِّكُمْ

(ت. عن ابن عمر)

RE. 47/5 (*Izâ raeytümü'llezîne yesübbûne ashâbî, fekülû: La'netu'llâhi alâ şerricküm.*)

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.366, no:3801; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.190, no:8366; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.263, no:1022; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIII, s.195, no:7173; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XII, s.326; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.532, no:32484; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.179, no:2003.

(*Izâ raeytümü'llezîne yesübbûne ashâbî*)
“Benim ashabıma sövenleri görürseniz, (*fekûlû: La'netu'llâhi alâ şerricküm*) onlara: ‘Allah’ın lâneti sizin en şerlinizin üzerine, başına olsun!’ deyin!”

Bu insanlar çok acaip mahlûklardır, Allah cümlemizi affetsin... Şimdi kendimizi bilmekten aciziz, devrimizi bilmekten de aciziz. Bundan bin sene evvelki, bin beş yüz sene evvelki hadiseleri hâlâ dilimize dolarız. “Şu haklıydı, bu haksızdı!” diyerek Ashab-ı Kirâm’ın aleyhinde konuşmalar yapar bazı kendini bilmezler.

Tarih kitaplarını okuyor, onlara bakarak hüküm veriyor. Çok yanlış bir iş...

Binâen aleyh, siz böyle bir mecliste bulunduğunuzda baktınız ki orada benim ashabıma sebbediyorlar, çirkin sözler söylüyorlar. O zaman siz onlara deyiniz ki:

“—Allah sizin en şerlinize lânet etsin!”

Ashab-ı Kirâm daima hayır üzerinedirler. Onun için onlar aleyhinde konuşmak delilikten ibarettir.

Halbuki ben bazı eserler okudum, o eserlerde bazı büyüklerin isimlerini ters yazmış adam. Bilerekten, kasden. Acaba bu mu yanlış dedim, baktım ki hep bu isim böyle tersine gidiyor. Ne kadar çirkin bir şey yani. Allah muhafaza etsin...

Biz onların tırnağının zerresi bile olamayız. En büyüğümüz onların tırnağının zerresi olamaz. Öyleyken onlara dil uzatmak, mutlaka delilikten başka bir şey değildir.

“—Ama haksızlığı meydanda canım...”

Sen kimsin? Hâkim misin yâhu? Sen Müslümansan, Allah’ın emrini tut, yasağından kaç! Neyine lâzım senin bin beş yüz sene evvel olan hadiselerle meşgul olmak? Ortalığı fesada vereceksin, milleti birbirine düşüreceksin!

e. Çok Methedenlerin Yüzüne Toprak Saçın!

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Ebû Davud, Mikdad ibn-i Esved RA’dan; Taberânî ve Beyhakî Abdullah ibn-i Ömer RA’dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِي
وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ

(حم . خد . م . د . ت . عن المقداد بن الأسود ؛ طب . هب . عن ابن عمر ؛ طب . عن ابن عمرو ؛

الحاكم في الكنى عن أنس)

RE. 47/6 (*İzâ raeytümü’l-meddâhîne, fa’hsû fî vücûhihimü’t- türâbe.*)

(*İzâ raeytümü’l-meddâhîne*) “Çok metheden insanları gördünüz mü, (*fa’hsû fî vücûhihimü’t-türâbe*) onların yüzlerine toprak saçın, yerden toprak alın yüzlerine toprak saçın.”

Birisi karşınıza geçmiş;

“—Ne büyük, ne muhterem efendisiniz! Ne güzel insansınız. Allah sa’yinizi meşkûr etsin, ömrünüzü uzun etsin...Şunu yaptın, bunu

yaptın... Hizmet ediyorsunuz. Allah sizin eksikliğini göstermesin!” falan diyerekten sizi methediyor.

Böyle sizi methedenleri gördüğünüz vakitte, onun yüzüne toprak serpin!

“—Sus yâhu! Nihayetinde ben de Allah’ın bir kuluyum. Allah’ın kulu olmakla beraber, bütün kuvvet, bütün kudret, bütün iyilik hep Allah’tandır. Zenginlik de öyle, ilim de öyle,

---

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.94, no:5684; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XII, s.434, no:13589; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.225, no:4867; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.124, no:340; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.222, no:5414; İbnü’l-Ca’d, *Müsned*, c.I, s.482, no:3343; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.258, no:812; İbn-i Ebî Şeybe, *Edeb*, c.I, s.45, no:37; Temmâmü’r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.13, no:12; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.218, no:13289; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.IV, s.187; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.106, no:5800; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.267; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.206, no:5323; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.5, no:23874; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.245, no:582; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.500, no:485; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.332, no:2107; Şeybânî, *el-Âhâd ve’l-Mesânî*, c.I, s.231, no:299; İbnü’l-Ca’d, *Müsned*, c.I, s.41, no:146; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.158, no:1158; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.IV, s.377; Mikdad ibn-i Esved RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.IV, s.202, no:3977; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.319, no:6902; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.218, no:13290; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.219, no:13291; Abdullah ibn-i Amr RA’dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.IV, s.180; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.574, no:7961; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.III, s.185, no:2014.

cömertlik de öyle... Ne gibi faziletler varsa hepsi Allah'ın kuluna lütuftür. Benden dedi miydi, ücuba düşer. *Ücub* da tehlikenin en büyüğüdür. Buyrulmuş ki:

الْعُجْبُ حِجَابُ التَّوْفِيقِ

(*El-ucbü hicâbü't-tevfîk*) “Kendini beğenme, koltukların kabarması; Cenab-ı Hakk'ın tevfikine mâni olur.”

Bir kere değirmene gelen suyu keser ücub. Su gelmeyince, değirmen dönmez tabiatıyla, değil mi? Yahut elektrik gelmeyince, lambalar yanmaz. İşte ucub buna mânidir.

Neden? Ben okudum, ben çalıştım, ben kazandım, ben yaptım. Benlik davasında... Halbuki her Allah-u Teâlâ'nın lütfundan...

Şu tımarhaneye bir gitsen de baksan, orada senden daha kuvvetli insanlar var ki hiçbir şeye yaramaz bugün. Neden? Allah onlara akıl vermemiş, zekâ vermemiş, kuvvet vermemiş. Bir şey yapamıyorlar işte... Sana da vermeseydi, sen ne yapardın? Sermaye Allah'a ait. Kuvvet, sıhhat, afiyet, bilgi, zekâ; hepsi Allah'ındır. Bizim ona şükretmemiz, hamd etmemiz lâzım:

“—El-hamdü lillâh beni böyle zelil bırakmadın yâ Rabbi, bunu verdin. Benim değil senindir.” dememiz lâzım!

Binâen aleyh, meth edenlerin methine sakın kapılma! Zem edenlerin zemmine de aldanma!

“—Ne kötü adamdır, ne fena adamdır, ne ahlâksız adamdır!” diyor sana.

Hiç ona da kulak asma! Eğer kötüyse, kötülüğünü düzeltmeye çalışırsın. İyi isen, onun dedikleri ona aittir. Kendisine günah olur, başka bir şey olmaz.

Allah kusurlarımızı affetsin... Onun için, methedilecek kimseleri içinizden sevin! Fakat yüzüne karşı methetmeye kalkışmayın!

f. Gücünüz Yetmiyorsa Sabredin!

İbn-i Adiy ve Beyhakî, Ebû Ümâme RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:⁷

إِذَا رَأَيْتُمُ الْأَمْرَ لَا تَسْتَطِيعُونَ تَغْيِيرَهُ
فَاصْبِرُوا حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي يُغَيِّرُهُ

(عد. هب. عن أبي أمامة)

RE. 4717 (*İzâ raeytümü'l-emre lâ testatîüne tağyîrehû, fa'sbirû hattâ yekûne'llahu hüve'llezî yügayyiruhû.*)

(*İzâ raeytümü'l-emre lâ testatîüne tağyîrehû*)
“Değiştirmeye gücü yetmediğiniz bir olayla, bir işle karşılaştığınız zaman.” Düzeltmeye çalışıyorsunuz gücünüz yetmiyor. (*Fa'sbirû hattâ yekûne'llahu hüve'llezî yügayyiruhû.*)
Allah o işi düzeltinceye kadar sabredin!”

⁷ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.164, no:7685; Beyhakî, *Suabü'l- İman*, c.VII, s.149, no:9802; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.541, no:12174; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.381; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.71, no:5541; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.176, no:1997.

Baktık ki vaziyet fena... Hava kararmış, bir şeyler olacak, dolu yağacak, altüst olacak ortalık. Fena bir vaziyet var. Şimdi bulutları durdurabilir miyiz, geliyor bulutlar. Şimşekler çakıyor. Fazla da rüzgâr var, ortalığı altüst ediyor. Elimizden bir şey gelmez ki. Olan olacak, ne olacaksa...

Dünya işleri de böyledir. Dünya işlerinde de bazı fırtınalar vardır ki, gökten gelen fırtınalardan fazladır yani. Gökten gelen fırtınalarda sokulursun bir deliğe, korursun kendini. Ama bu dünya içerisinden gelen, insanlardan gelen fırtınalar çok felâkettir. Onu önlemeye çalışacak olursan, gücün yetmez.

Nasıl ki gökten gelen fırtınaları durdurmaya insanın gücü yetmiyor. İnsanlar tarafından gelen fırtınaları da durdurmaya insanın gücü yetmez. Gücü yetmeyince bak ne güzel söylüyor:

“—Allah o işi düzeltinceye kadar sabredin!”

g. Yangında Tekbir Getirmek

İbnü's-Sünnî, İbn-i Adiy ve İbn-i Asâkir, Amr ibn-i Şuayb RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS buyurmuş ki:⁸

---

⁸ İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.II, s.59, no:293; Taberânî, *Dua*, c.I, s.307, no:1002; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.384, no:995; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.VI, s.104, no:1430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.151; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.29; Amr ibn-i Şuayb babasından, dedesinden.

Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.414, no:727; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.263, no:1019; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

إِذَا رَأَيْتُمُ الْحَرِيقَ فَكَبِّرُوا فَإِنَّ التَّكْبِيرَ يُطْفِئُهُ

(ابن السني، عد.كر. عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده)

RE. 47/8 (*İzâ raeytümü'l-harîka fekebbirû, feinne't-tekbîra yutfiuhû*)

(*İzâ raeytümü'l-harîka fekebbirû*) “Yangını gördüğünüz zaman tekbir getirin, (*feinne't-tekbîra yutfiuhû*) çünkü tekbir onu söndürür.”

Yangın her zaman felakettir. Yangının çeşidi var. Geçenlerde Allah bir daha göstermesin, büyük büyük yangınlar oldu meselâ... Ama bilmem kimsenin aklına geldi mi tekbir getirmek... Yangın çok çabuk ilerliyor, beş on dakikada olup bitiyor her şey...

“—Aklın erer mi b u işe? Bu tekbir, *Allahu ekber* dedikleri bu yangını söndürsün; olur mu?”

Bunun emsali görülmüştür. Yangın olduğu vakitte tekbir getiren, ezan okuyanın yanından yangın yüzünü çevirmiş, gitmiştir başka tarafa... Onun için Allah esirgesin. Öyle bir kaza olduğu vakitte gene itfaiyeye haber ver sen... Ver ama Cenab-ı Peygamber'in emrine imtisâlen tekbiri de bırakma!

“—Çocuklar, aman tekbir getirin! Ezan okuyun bakalım!”

Hakkından gelemiyoruz, itfaiye gelene kadar beş on dakika geçecek. Beş on dakikanın içerisinde zaten olup biter şimdiki yangınlar... Onun için bunlara dikkat etmek lazım!

Allah cümle felâketlerden, cümle Ümmet-i Muhammedi, bizleri de muhafaza buyursun...

h. Fakirlik ve Hastalık İnsanı Saflaştırır

Deylemî Hz. Ali RA Efendimiz'den rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

إِذَا رَأَيْتُمُ الْعَبْدَ أَلَمَّ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ
فَإِنَّ اللَّهَ يُرِيدُ أَنْ يُصَافِّيَهُ ۗ

(الديلمى عن على)

RE. 4719 (*İzâ raeytümü'l-abde elemma'llâhü bihi'l-fakra, ve'l-marada, feinne'llâhe yurîdü en yüsaffiyehû.*)

(*İzâ raeytümü'l-abde elemma'llâhü bihi'l-fakra, ve'l-marada*) “Bir kulu, Allah'ın ona fakirliği ve hastalığı başına musallat etmiş olarak görürsen...”

Adam fakir, adam hasta perişan, böyle başına fakirlik ve hastalık musallat edilmiş, Allah musallat etmiş görürsen bir adamı anla ki; (*feinne'llâhe yurîdü en yüsaffiyehû*) “Allah onu sâfileştirmek istiyor da ondan... Günahlardan pak etmek istiyor, tertemiz etmek, sâfileştirmek istiyor.”

---

⁹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.262, no:1015; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.472, no:16602; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.184, no:2011.

Bu hastalık onun temizlenmesi içindir. Fakirlik, ne olacak gene aç kalmazsın. Açlıktan kimse ölmemiştir. Azıcık bir kısmet gelir bir taraftan. Yersin onu, açlıktan ölen olmamıştır hiç. Binâen aleyh asıl maraz da gelmiş şimdi. Baş ağrısı, diş ağrısı, karın ağrısı, çeşitli dertler... Bunlar da insanları intibaha davet eder.

Fakirdir ama iyi yolda değildir. Fakirliğiyle beraber, yolunu da şaşırmıştır, kötü yollara gidiyordur. Maraz da gelse, maraz da insanları engeller. Ve intibaha doğru sevk eder. Bakar ki doktora gidiyorsun, para da yok. Paran da olsa, gitsen de aldığın ilaçlar da tesir etmiyor. Hastalık da devam ediyor. Gece uykusuz, gündüzün de rahatsız. İşe de gidemiyorsun. Para da kazanamıyorsun.

“—Yâ Rabbi, bu mülkün sahibi sensin! Tübtü ve reca'tü ila'llâh, âmentü billâh... Aman yâ Rabbi, bu derdi sen benden al, şifalar ver, kuvvetler ver... Çoluk çocuğumun nafakasını ihsan et!” diyerek Cenab-ı Hakk'a yalvarır.

Kurbiyet hasıl olur insanda... Bu yalvarışla zenginin, sağlam insanın, “Aman yâ Rabbi! Şunu da ver, bunu da ver!” deyişinin arasında dağlar kadar fark vardır.

Bir tüccar Şam'dan Medine-i Münevvere'ye nakliyat yapıyor, mal alıp götürüyor. Fakat adam mütevekkil bir adam, yalnız başına gidiyor. Kaç tane devesi, bineği varsa... Yalnız başına gidiyor, öyle şey olur mu? Şam ile Medine arasında uzun bir çöl yolu var.

Demişler ki:

“—Yâhu sen bu işi yapma! Yollarda eşkıyalar seni soyarlar. Bir kervana katıl, öyle git!”

Dinlememiş;

“—Allah kerimdir, Allah korur, muhafaza eder!” demiş.

Nasılsa bir sefer yakalanmış hırsızların eline. Bakmış ki kurtulmanın çaresi yok, öldürecekler adamlar. Malları da gidecek elinden. Yalvarmış, demiş ki:

“—Müsaade edin de iki rekât namaz kılayım!” demiş

“—Pekiyi!” Demişler.

Abdestini almış adam, namazını kılmış. Açmış avucunu:

“—Yâ Rabbi! Yâ Vedûd! Can da gidiyor, mal da gidiyor. Başka ümidim de yok...” diyerekten bir duası var.

Daha o duası bitmeden bir fırtına kopmuş, tozu dumana katarak birisi geliyor. O eşkıya da şaşırılmış şimdi. Bakmış ki bir hucüm var. Dehşetli bir şey. Bir şey demeye meydan kalmadan adam yetişmiş, bir tane patlatmış ona, yuvarlamış aşağıya. Gitmiş canı cehenneme...

Bu da demiş ki:

“—Ya hu sen kimsin? Bu fırtınanın içinde bana yardım ettin de beni bu adamın elinden kurtardın.”

“—Ben üçüncü semanın meleğiyim. Sen bu duayı okurken ben emir aldım senin imdadına gelmek üzere!” demiş.

Ama o duayı başka zaman yapsan olmaz o... Şimdi burada can da gidiyor, mal da gidiyor, şiddet içerisinde, dehşet içerisinde kendini kaybetmiş, tam manasıyla Allah’a vermiş kendini... Ne derse Allah onu kabul edecek. O dua o gün makbul olur. İçten geliyor çünkü... Bu içten gelen dualar kat’iyyen çevrilmez.

Zaruret acı şeydir. Onun için Kâbe-i Muazzama’yı gördüğümüz vakitte dua ederken:

“—Ya Rabbi, bizi küfürden ve fakirlikten koru!” diyoruz.

Duamız bu. Kabe’yi görürken yapılan dua makbuldür. O duanın başında: “Yâ Rabbi, gâvurluktan ve fakirlikten beni koru!” diyoruz. Niçin? Fakirlik de insanı gâvurluğa sevk eden bir derttir. Onun için zor bir şeydir, ibtilâsı da ağırdır. Hele bu devirlerde...

Onun için, ahir zamanda sarısıyla beyazı olmayan çok sıkıntı çeker. Sarısıyla beyazından murad, altınla gümüş demişler. Altını gümüşü olmayan çok sıkıntı çeker. İnsan iktisat etmeli, yarın için hiç olmazsa elinde bir parça yedeği bulunmalı... Dünyanın bin bir türlü hali var şimdi...

Biz o eski zaman mütevekkileri gibi de değiliz ki. Halbuki Allah muhafaza etsin, şimdi bugün çok kazananlar da var. Çok kazandıkları halde avuçlarında da bir şey yok. Sebebi? İçkiye

mübtela olmuş, israfa mübtela olmuş... Bir avucuyla alıyor, öteki avucunda bir şey yok akşama... Bu çok delice bir harekettir. Allah hepimizi affetsin...

Zenginlik her zaman için bâkî değildir. Bugün zenginsin, bakarsın, yarın bir felâket olur, meteliksiz aciz bir duruma düşersin. Sanatın da yoksa elinde, sıkıntı çekersin. Yine sanatkâr nerede olsa, sıhhatli olduktan sonra ekmek parasını çıkarmanın yolunu bulur. Fakat sanatı olmayan, paraları elden gittikten sonra bir şey yapamaz.

Onun için, paranın da kıymetini bilip, Allah'a güzel yalvarmak lazım ki, Allah o kötü huyları bizden gidersin... Sevdiği, razı olduğu kullarının arasına kabul etsin...

i. Hanımların Saçlarını Deve Hörgücü Gibi Yapması

Taberânî, Ebû Şükra'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّتِي أَلْقَيْنَ عَلَى رُؤُوسِهِنَّ
مِثْلَ أَسْنِمَةِ الْبُعْرِ فَأَعْلِمُوهُنَّ
إِنَّهُ لَا تُقْبَلُ لَهُنَّ صَلَاةٌ

(طب . عن أبي شقرة)

¹⁰ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.370, no:928; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.241, no:8613; Ebû Şükra RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.III, s.184, no:2012.

RE. 47/10 (*İzâ raeytümü'l-lâtî elkayne alâ ruûsihinne misle esnimeti'l bu'ri, fea'limûhünne, innehû lâ tukbelü lehünne salâtün.*)

(*İzâ raeytümü'l-lâtî elkayne alâ ruûsihinne misle esnimeti'l bu'ri*) “Başlarının üzerine develerin hörgüçleri gibi şeyler koyan kadınları gördüğünüz zaman, (*fea'limûhünne*) onlara bildirin ki, (*innehû lâ tukbelü lehünne salâtün*) Allah-u Teâlâ Hazretleri onların namazlarını kabul etmeyecek.”

Zamanın hanımları bakıyorsunuz ki, başlarını böyle develerin hörgüçleri gibi yapmışlar, süslemişler. Şimdi işte takma saçlarla yaptıkları gibi... Başlarını böyle süsleyip de dışarılara çıkıyorlar. Siz o hanımlara bildirin ki, eğer namaz kılıyorlarsa, kıldıkları namaz ind-i ilahiyede makbul değildir.

Allah her şeyde ihlas versin...

j. Mescid ve Ezan Sesi

Ahmed ibn-i Hanbel ve Ebû Dâvud, İbn-i Âsım el-Müzenî Rh.A'ten rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹¹

إِذَا رَأَيْتُمْ مَسْجِدًا أَوْ سَمِعْتُمْ مُؤَذِّنًا
فَلَا تَقْتُلُوا أَحَدًا

(حم . د . عن ابن عمام المزني عن أبيه)

RE. 47/12 (*İzâ raeytüm mesciden, ev semi'tüm müezzinen, felâ taktülû ehaden.*)

(*Izâ raaytüm mesciden, ev semi'tüm müezzinen*) “Bir küffar memleketine girdik. Baktık ki cami var orada yahut müezzin *Allahu ekber* diye ezan okuyor; duyduk. Öyleyse, (*fela taktülû ehaden*) orada kimseyi öldürmeyin.! Belki öldürdüğünüz adam müslümandır. Madem camisi var, ezan da okunuyor, artık orayı ateşe tutmayın, yakmayın orayı, öldürmeyin orada kimseyi...

k. Ev Yılanları Hakkında

Ebû Dâvud ve Taberânî, Abdurrahman ibn-i Ebî Leylâ RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

إِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهُنَّ شَيْئًا فِي مَسَاكِنِكُمْ فَقُولُوا
أَنْشُدُكُنَّ الْعَهْدَ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْكُمْ نُوحٌ
أَنْشُدُكُنَّ الْعَهْدَ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْكُمْ سُلَيْمَانُ
أَنْ لَا تُؤْذُونَا فَإِنْ عُدْنَا فَاقْتُلُوهُمَا

(د. طب. عن عبد الرحمن بن أبي ليلى عن أبيه: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

سَجَّلَ عَنْ حَيَاتِ الْبَيْتِ، قَالَ: فَذَكَرَهُ).

¹¹ Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.38, no:1469; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VII, s.223, no:2265; Tberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.177, no:467; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.260, no:8838; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.505, no:9659; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.770; İbn-i Âsım el-Müzenî babasından.

RE. 47/13 (*İzâ raeytüm minhünne şey'en fi mesâkinüküm, fekülû: Enşüdü künnehû ahde'llezî ehaze aleyküm nûh, enşidü künnehû ahde'llezî ehaze aleyküm süleymânü, en lâ tü'zûhâ; fein udne fa'ktülûhâ.*)

(*İzâ raeytüm minhünne şey'en fi mesâkinüküm*)
“Eski zamanlarda yılanlar olurdu, ev yılanları. Her zaman da olur ya köylerde... Bu ev yılanlarını evinize gelmiş, odanızda yahut bir yerde gördünüz onu. (*Fekülû*) Ona deyin ki: (*Enşidü künnehû ahde'llezî ehaze aleyküm nûh*) ‘Ben sana haber veriyorum ey yılan! (*Enşidü künnehû ahde'llezî ehaze aleyküm süleymân*) Nuh ve Süleyman AS’ın sizden aldığı ahid üzerine size haber veriyorum ki buradan defolup gidin!’ deyin!”

(*Fein udne fa'ktülûhâ*) “Baktınız ki yine gelmiş; o zaman öldürün!”

Evela bir tenbih et ona, “Git buradan!” diye.

“—Canım, benim lafımı anlar mı o?”

Ne bileyim ben, anlar mı anlamaz mı?.. Senin vazifen, bizim vazifemiz, bize denileni yapmak. Demek ki onun da kabiliyeti var, ihtihzası var, bize karşı ... Süleyman AS ile Nuh AS’ın onlara ahidleri var. Bu ahidleri üzerine insanlara eziyet vermemeleri lazım.

---

¹² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.498, no:4576; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.79, no:6429; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.241, no:10804; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.169; *Beyhakî, Âdâb*, c.I, s.486, no:364; Abdurrahman ibn-i Ebî Leylâ RA'dan.

“Öyleyse ahdinizde durun, sözünüzde durun, gidin buradan! Bize eziyet vermeyin!” demek lâzım!

Baktık ki gene geliyor, vurur öldürürsün. Ama bunu demeden öldürmek caiz değil.

I. Yüzün Sarılığı

İbnü's-Sünnî ve Ebû Nuaym, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹³

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَصْفَرَ الْوَجْهَ مِنْ غَيْرِ مَرَضٍ
وَلَا عِبَادَةٍ فَذَلِكَ مِنْ غِشٍّ لِلْإِسْلَامِ فِي قَلْبِهِ

(ابن السنی، وأبو نعیم عن أنس)

RE. 47/14 (*İzâ raeytümü'r-racüle esfare'l-vechi, min gayri maradın, ve lâ ibadetin; fezâlike min gışşe li'l-islâmi fi kalbihî.*) (*İzâ raeytümü'r-racüle esfare'l-vechi*) “Bir adamı gördük benzi sarı, yüzü sarı; (*min gayri maradın*) hasta da değil ama. Hasta olmadığı halde sarı benizli... (*Ve lâ ibadetin*) Fazla ibadetten dolayı da değil...”

Bazısı da fazla ibadet dolayısıyla az yer, sararır. Gece de ibadetleri çok yapar, uykusuz kalır.

---

¹³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.261, no:1013; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.168, no:846; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.90, no:236; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.180, no:2005.

Bu uykusuzluğundan ve riyazetinden dolayı bir sarartı gelir yüzüne. Bu öyle değil. İbadeti yok, hastalığı da yok ama yüzü de sarı.

(*Fezâlike min gışşe li'l-islâmi fi kalbihî.*)
“Onun kalbinde İslam’a karşı bir hile var. Bir hainliği var onun, içinde saklı bir hıyanet var onun... Onu biliniz.”

Neden? Yüzündeki renginden. Çünkü yüz insanların alâmeti. Göz de öyle, yüz de öyle... Her şeyi insanın içini okur. Onun için erbâb-ı kemâl, insanın yüzüne baktığı vakitte, ne mal olduğunu yüzünden anar. Dilinden de anlar, sözünden de anlar, gözünden de anlar. Bunlar işarettir yani.

m. Riyâzet ve Tefekkür Ehli Kimseler

Hâkim ve Deylemî, Abdulah ibn-i Ömer RA’dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁴

إِذَا رَأَيْتُمْ أَهْلَ الْجُوعِ وَالتَّفَكُّرِ فَاقْتَرِبُوا
مِنْهُمْ فَإِنَّهُ تَجْرِي الْحِكْمَةُ مَعَهُمْ

(ك. فى تاريخه، والديلمى عن ابن عمر)

RE. 47/15 (*İzâ raeytüm ehle'l-cûi ve't-tefekkûri, fa'kteribû minhüm, feinnehû tecri'l-hikmetü meahüm.*)

¹⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.37, no:24818; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.175, no:1995.

Yukarıda da dedi ya, “Ehl-i zühdü ve az konuşanları bulduğunuz vakitte onlara yaklaşın, onlarda size fayda vardır.” Burada da şimdi diyor ki:

(Izâ raeytüm ehle’l-cûi ve’t-tefekkûri) “Açlık ve tefekkür ehli kimseleri gördüğünüzde...”

Bulmuyor da yemiyor değil, buluyor da yemiyor. Oruç tutmak suretiyle, az yemek suretiyle aç duruyor. Çok da düşünüyor, tefekkürü bol. Azamet-i ilahiyeyi, kendisindeki noksanlığı, kusurunu böyle düşününe düşününe derinlere dalıyor.

(Fa’kteribû minhüm) “Onlara yaklaşın, yakın olun! Onlarla dostluk yapın, onlarla akrabalık, kardeşlik yapın! *(Feinnehû tecri’l-hikmetü meahüm)* Çünkü hikmet onlarla beraber yürür.”

O açlıkla beraber, onların tefekkürleriyle, onlarda hikmetler belirir. Suların akıp da su yerlerinde otların bittiği gibi onların içlerinde de hikmetler biter. Kimde biter? Açlık ve tefekkür ehli kimselerde...

Onun için sen açlık ehli olamıyorsun, aç duramıyorsun. Tefekküre de imkânın yok, meydanın yok... Sabahki işin akşama kadar, akşamki işin de uyku, dinlenme... Tefekküre zaman ayıramamışsın.

Halbuki insan dörde bölecek zamanını... Dörtte birinde işiyle meşgul olacak. Dörtte birinde ibadetiyle meşgul olacak. Dörtte birinde istirahatiyle meşgul olur.

İstirahatte de tefekkür eder. Okur, yazar, bir şeyler yapar. Birisiyle de uykusunu alır. Dinlendirir kendisini.

Bütün zamanlarını işe harcamak doğru değildir. Sabahleyin erkenden kalkar, ta gecenin yarısı bitmiş, hâlâ dükkânda... Gelemiyor. Ne kadar bu hırs yâhu, ne yapacaksın bu kadar parayı?

Lazım olduğu kadar çalış da biraz da tefekkür et! Hayatını düşün, sıhhatini düşün, cemiyeti düşün! Çünkü cemiyeti düşünmeyen bizden değildir. Cemiyeti düşünmek de vazifemizdir. Yalnız kendimizi değil, cemiyetimizi de düşüneceğiz. Toplantı yerlerine gideceğiz. Etrafımızdakilerin yardımlarına koşacağız. Onlar da vazife...

n. Hayırlı Genç, Şerli İhtiyar

Deylemî, Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁵

إِذَا رَأَيْتُمْ شَابًّا يَأْخُذُ بِزِي الْمُسْلِمِ بِتَقْصِيرِهِ
وَتَشْمِيرِهِ فَذَاكَ مِنْ خِيَارِكُمْ وَإِذَا
رَأَيْتُمْ الشَّيْخَ الطَّوِيلَ الشَّارِبِينَ يَسْحَبُ
ثِيَابَهُ فَذَاكَ مِنْ شَرَارِكُمْ

(الديلمى عن أبى أمامة)

¹⁵ *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.218, no:1090; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.189, no:2018.

RE. 47/16 (*İzâ raeytüm şâbben, ye'huzü bi-zi'l-müslimi bi-taksîrihî, ve teşmîrihî, fezâke min hıyâriküm; ve izâ raeytümü's-şeyha, et-tavîlü's-şâribeyni, yeshabü siyâbehû, fezâke min şirâriküm.*)

(*İzâ raeytüm şâbben, ye'huzü bi-zi'l-müslimi*) “Bir genci siret ve sûret itibariyle müslüman kisvesinde gördüğünüzde, (*bi-taksîrihî, ve teşmîrihî, fezâke min hıyâriküm*) kusurlu ve aciz de olsa, o sizin en hayırlılarınızdandır.

(*Ve izâ raeytümü's-şeyha,*) “Yaşlı bir kimseyi gördünüz, (*et-tavîlü's-şâribeyni*) iki bıyığını uzatmış, (*yeshabü siyâbehû*) elbisesini yerde sürüyor. (*fezâke min şirâriküm.*) Bilin ki, o da sizin en şerhilerinizdendir.”

Bir delikanlıyı gördük, kendisini bir müslüman kılığına sokmuş. Cübbesi, sarığı, sakalı yerinde... İnsanda şayan-ı dikkat oluyor. Güzellik üstüne güzellik oluyor.

Geçen bizim hafız efendiyi görmüş dışarıda birisi;

“—Bayıldım!” demiş.

Neden?

“—Bu güzel yüzüyle, bu siyah sakalı ne kadar ona yakışmış, maşallah!” diyerekten.

Bugün dinledim de... Elbette yakışır. Allah-u Teâlâ'nın hilkatı bu... Bu hilkat ihtiyarlığınızda bembeyaz oluyor, güzellik üzerine güzellik geliyor. Nurdur onlar... Bu Allah'ın nurlarını kazımak da akıllı işi değil yani. Ne yapalım, Allah kusurlarımızı affetsin...

Şimdi böyle delikanlıyı gördük, müslüman kılığına girmiş, genç... Ama biliyoruz ki kusurlu, aciz, noksan bir insan... Ama biliniz ki bu genç sizin en hayırlılarınızdandır.

Gördük altmışlık, yetmişlik bir amcaı; fakat bıyıkları uzun, sakalı yok, delikanlı kıyafetinde... Ayağı çukura gitmiş, hala delikanlılık halini muhafaza ediyor. On beş-yirmi yaşındaki gençle boy ölçüşüyor. Biliniz ki bu sizin şerhilerinizdendir.

Tefekkürü yok, düşüncesi yok. Allah'a yaklaşmayı istemiyor. Allah ile alakası da yok desek caiz olacak. Namaz kılıyorsa da, o kadar kılabilir.

Allah kusurlarımızı affetsin... Tefkât-ı samedâniyyesine mazhar etsin... Sevdiği ve razı olduğu kullarının arasına cümlemizi kabul eylesin...

El-fâtihah!

Mehmed Zâhid KOTKU

18. 04. 1976 - İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü